

Schrijven met de tekstverwerker

Boeken die het schrijven met de tekstverwerker tot onderwerp hebben, zijn vaak aan de dikke kant. Die dikte – ruim honderd bladzijden – valt wel mee aan het boekje *Beter schrijven met de tekstverwerker*, van Peter Douma en Rudolf Geel. Het werkje is bedoeld voor iedere beginner in de tekstverwerking, 'van beroepsschrijver en student tot zakelijk correspondent', zo wordt op de achterflap gemeld.

Dacht u de beginselen van een tekstverwerkingsprogramma zoals WordPerfect te leren met dit boek, dan komt u bedrogen uit. De auteurs gaan namelijk uit van het schrijven zelf, en daaronder verstaan zij 'het produceren van publieksgerichte teksten'. Ze willen het schrijfproces 'zo efficiënt mogelijk laten zijn', en daar is naar hun idee de tekstverwerker onmisbaar bij geworden. Te veel mensen gebruiken de tekstverwerker nog als een veredelde typemachine, staat op de achterflap. In het boekje wil men laten zien hoe de tekstverwerker kan helpen in alle stadia in het schrijfproces: bij het voorbereidend werk, tijdens het schrijven en bij het reviseren en vorm geven.

Het boekje telt zes hoofdstukken, drie bijlagen en een literatuurlijst. Hoofdstuk 1 is inleidend van aard. Hoofdstuk 2 gaat in op de fase voorafgaand aan het schrijven zelf: het vinden, selecteren, plannen en organiseren van stof voor de te schrijven tekst. Middeltjes als 'free writing' en het stellen van topische vragen passeren de revue. In hoofdstuk 3 worden een aantal formuleeraspecten besproken (tangconstructies bij voorbeeld), terwijl hoofdstuk 4 helemaal gewijd is aan concretiseren (de meeste teksten zijn te abstract, vandaar) met behulp van de tekstverwerker. Hoofdstuk 6 is voor degenen die zakelijke correspondentie met de tekstverwerker (willen) schrijven. Met bouwsteencorrespondentie kun je als het ware de massaproductie op gang brengen. In het laatste hoofdstuk wordt stilgestaan bij regels voor een goede tekstverzorging (eisen ten aanzien van alinea-indeling, citaten, nummeringen enzovoort).

In de bijlagen vindt men achtereenvolgens de ontstaansgeschiedenis van een tekst die met de tekstverwerker werd gemaakt, een aantal opgaven en de uitwerking van die opgaven.

Peter Douma & Rudolf Geel, *Beter schrijven met de tekstverwerker*. Muiderberg, Coutinho, 1991. f 19,50

Beter omgaan met verschillen

Het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum Amsterdam heeft in het kader van het onderwijsvoorrrangsbeleid in de periode augustus 1986 tot augustus 1989 met een aantal Utrechtse scholen gediscussieerd over het onderwerp *gedifferentieerd werken*.

Hoewel er vanaf het begin van de jaren '70 een redelijk uitgebreide literatuur is over het omgaan met verschillen, blijkt uit lesobservaties dat er in de praktijk weinig aandacht is voor verschillen tussen leerlingen en dat deze nog steeds als homogene groep (klassikaal) benaderd worden. Een signaal hiervoor zijn de vele onvoldoendes op de rapporten.

Veel vernieuwingen blijven hangen in de mesostructuur van de school, sterven een langzame dood of worden uniform opgelegd, terwijl de behoeften van de individuele docenten verschillend zijn.

Met *Alle leerlingen bij de les* wordt een basis wordt gelegd voor een serie boekjes over dit onderwerp. In dit deel wordt beschreven waarom een alternatief noodzakelijk is en aan welke voorwaarden dit dient te voldoen. Daarnaast wordt ingegaan op de werkwijze die op een school gevolgd moet worden als er stapsgewijs 'nieuwe' vaardigheden worden uitgeprobeerd. Het laatste hoofdstuk geeft een puntsgewijze samenvattingen. Tot slot volgt een literatuurlijst van publikaties over deze onderwerpen.

Het eerste deel uit de serie is *Het onderwijsleergesprek*. Het onderwijsleergesprek wordt aangeboden als mogelijke (gedeeltelijke) oplossing voor tempoverlies, irritatie en demotivatie bij leerlingen en docenten. In het eerste hoofdstuk wordt de theorie van het onderwijsleergesprek behandeld. Het tweede hoofdstuk verhaalt de praktijk en in het daarop volgende hoofdstuk worden suggesties geleverd voor het werken aan een onderwijsleergesprek

in de klas. De leertheorie van Monique Boekaerts is als bijlage opgenomen. Ook dit deel heeft een literatuurlijst over publikaties op dit terrein.

Sebo Ebbens, *Alle leerlingen bij de les* en Jos van Rooijen & Sebo Ebbens, *Het onderwijsleergesprek*. Beide uitgaven kosten f 7,50 excl. porto-kosten en kunnen onder vermelding van nummer 314.001 resp. 314.002 besteld worden bij het APS, afdeling VODA, Postbus 7888, 1008 AB Amsterdam.

Hulp bij leerproblemen

Zorgverbreding, leerlingbegeleiding en remediale hulp: vrijwel elke school houdt zich er tegenwoordig mee bezig, als je de folders en de speeches op de voorlichtingsdagen mag geloven. Hoe je zulke dingen zorgvuldig aanpakt en welk materiaal je de leerlingen voorlegt, dat is vers twee.

Materiaal voor remedial teaching is te vinden in de map *Remedial Teaching 11* (aflevering 1), een losbladig werk dat verscheen onder redactie van H. Bakker-Renes en C. Fennis-Poort. Een nieuwe redactie, een andere inhoud en een nieuw uiterlijk: op die punten verschilt deze uitgave van de vorige.

De map is vooral bedoeld voor hulp aan brugklassers met leerproblemen. In de inleiding wordt gesteld dat onderdelen echter ook bruikbaar zijn voor basisschoolleerlingen uit groep 7 en 8, voor oudere leerlingen en voor volwassenen in de basiseducatie. Het materiaal zal die laatste groep echter wat minder aanspreken, zo verwachten de redacteurs. Gebruikers die over leuk materiaal beschikken worden uitgenodigd een bijdrage aan de verdere vulling van de map te leveren.

Het totale pakket gaat bestaan uit vijf onderdelen (A t/m E), namelijk lezen, spelling, mondelinge taal, vreemde talen (vooral Engels) en rekenen. Volgens de uitgever is ieder deel afzonderlijk te gebruiken, ook al wordt er wel per deel regelmatig onderling verwezen.

Deze eerste aflevering is gewijd aan lezen. De inhoud daarvan is opgedeeld in zes stukken: Algemeen, Signalering, Analyse, Controle, Hulp suggesties en Materiaal.

In het algemene deel is een theoretische uiteenzetting opgenomen van 'leesvaardigheid,

geheugen, leesstrategieën, verschillende typen lezers, de invloed van te moeilijke leesstof en succeservaring.' Deze uiteenzetting beslaat vijf tot zes bladzijden. Drie typen zwakke lezers worden onderscheiden: spellers, raders die geen gebruik maken van hun taalkennis en raders die te veel op hun taalkennis steunen.

Het onderdeel Signalering bevat een toelichting op manieren van signaleren, gevolgd door signaleringstoetsen voor begrijpend lezen, een stilleestekst om leessnelheid, leesnauwkeurigheid en begrip te toetsen plus een uitleg over foutenanalyse bij spelling (dictée). In de afdeling Analyse komen enkele analyse-instrumenten aan de orde zoals observatieformulieren, een foutenanalyseformulier en invulschema's. Het daarop volgende onderdeel Controle bevat een toets voor hardop lezen en twee toetsen stillezen.

Na signalering, analyse en controle is het tijd geworden voor de hulp. Hulp suggesties op het gebied van leessnelheid, nauwkeurigheid en begrip worden geboden. In de afdeling Materiaal vinden we tenslotte de uitgangsteksten van de oefenstof, de oefenstof zelf (twintig oefeningen) en een zestal leerkaarten.

H. W. Bakker-Renes & C. M. Fennis-Poort (red.), *Remedial teaching 11: hulp bij leerproblemen*. Houten [etc.], Bohn Stafleu Van Loghum, 1991. Prijs f 95 voor het hoofdwerk tot en met aflevering 1. Paginaprijs f 0,75 en f 0,50 voor respectievelijk te kopiëren en niet te kopiëren pagina's.

Overzicht van methoden en leermiddelen

Het Nationaal Informatie Centrum Leermiddelen (NICL) geeft jaarlijks leermiddelenoverzichten uit voor het basisonderwijs en voor de verschillende vakgebieden van het voortgezet onderwijs. Het *Overzicht Nederlands VO 1992* biedt docenten in het MAVO, HAVO, VWO, LBO en MBO een actueel en volledig overzicht van op de markt verkrijgbare methoden en overige schriftelijke leermiddelen voor het vak Nederlands. De overzichtsinformatie is ingedeeld in hoofdstukken: methoden; Nederlands als tweede taal; grammatica; spelling; taalvaardigheid; letterkunde/lezen; woordenboeken; examens; overige leermiddelen. De informatie is geordend naar leerpakket. Per leerpakket wor-

den de tot het pakket behorende leermiddelen vermeld, zoals handleidingen, leerboeken, werkschriften, AV-materialen, evenals uiteraard titel, auteur(s) en uitgever van het leerpakket. Meestal wordt tevens een korte beschrijving gegeven. Van de samenstellende delen worden vermeld: titel, doelgroep (schooltype en leerjaar waarvoor het leermiddel bestemd is), jaar van eerste uitgifte, druk, aantal pagina's, prijs en ISBN.

De publikatie bevat voorts nog complementaire informatie onder meer in de vorm van een lijst met aandachtspunten voor het kiezen van leerboeken, een titelregister, en een lijst met adressen en telefoonnummers van de betrokken uitgevers.

Belangstellenden kunnen deze uitgave los bestellen of zich abonneren. Ze is tevens in combinatie met andere vakoverzichten verkrijgbaar. Alle overzichten kunt u bestellen bij het NICL, telefoon 053: 84 02 46.

M.S.F. Heising, *Overzicht Nederlands VO 1992*. Enschede, NICL, 1992, 111 blz. f 17,25.

Werken met mondelinge overleveringen

Het tijdschrift *Timbang* is een uitgave van het Steunpunt Edukatie Molukkers. Het steunpunt stelt zich ten doel een bijdrage te leveren aan de emancipatie van Molukkers. In *Timbang* 13/1991 wordt aandacht besteed aan het Molukse volksverhaal Batu Badaun (Bladersteen). Drie artikelen van de hand van Hans Straver over onderwijservaringen met het volksverhaal, de verhalen zelf en suggesties voor OET geven de nodige achtergrondinformatie. In het bijbehorende kerstkatern 'Batu Badaun, varianten en variaties' wordt een overzicht geboden van de verschillende versies van het verhaal en van allerlei mogelijke bewerkingen van het verhaalgegeven, zowel van leerlingen als van leerkrachten.

In het tijdschrift wordt regelmatig aandacht besteed aan zaken die interessant zijn voor intercultureel onderwijs en het onderwijs Moluks Maleis.

Timbang verschijnt vier keer per jaar. Een abonnement kost f 24 per jaar. Steunpunt Edukatie Molukkers, Postbus 13375, 3507 LJ Utrecht.

'n Uittreksel voorhanden

In de reeks 'Prisma Uittrekselboek' is het derde deel verschenen. Het behandelt de Nederlandse literatuur in de periode 1987-1991. De vormgeving is gewijzigd, waardoor het derde deel niet aansluit bij de voorafgaande. Het doel van alle delen is de toegankelijkheid van het lezen van literaire werken te vergroten en de student of docent werk uit handen te nemen. De bedoeling van dit boek is natuurlijk niet dat het eigenlijke werk niet meer gelezen hoeft te worden.

Er wordt niet alleen fictieel werk besproken, ook wordt aandacht besteed aan genres als essay, kroniek en het reisverhaal. Ook experimenteler werk, zoals *Vlaanderen ook een land* van Ivo Michiels, is opgenomen.

Het uittrekselboek is praktisch hetzelfde opgebouwd als de voorafgaande delen. Na de inleiding volgt de vragenlijst die gebruikt wordt om een uittreksel te maken, er volgt een verklaring van de gebruikte termen en tot slot volgen enkele aanwijzingen over het lezen voor de lijst. Daarna volgen de uittreksels.

Herman Blom & Ritske van der Veen, *Nederlandse literatuur 1987-1991*. Utrecht, Het Spectrum, 1992. Prisma Uittrekselboek 3. f 14,90